



СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ

| | |
|-------------------------------------|--|
| Галузь знань | 05 Соціальні та поведінкові науки |
| Шифр та назва спеціальності | 051 Економіка |
| Назва освітньо-професійної програми | Економіка праці і соціально-трудоі відносини |
| Рівень вищої освіти | Перший (бакалаврський) |
| Факультет | Бізнесу та соціальних комунікацій |
| Кафедра | Публічного управління та цифрової економіки |
| Статус навчальної дисципліни | ОК-21 ОПП «Цифрова економіка» |
| Форма навчання | Денна |

Викладачі

Точиліна Юлія Юрїївна



Доцент кафедри економіки та цифрового бізнесу,
Кандидат економічних наук, доцент

Загальна інформація про дисципліну

| | |
|------------------------|--|
| Анотація до дисципліни | В межах дисципліни «Економіка праці і соціально-трудоі відносини» розглядаються питання органічної взаємодії праці і людини, що набувають гострого характеру в умовах цифровізації економіки України. Економіка праці і соціально трудові відносини – це галузь економічної науки, яка вивчає закономірності і способи раціонального формування, використання, відтворення і розвитку людського потенціалу, організації та стимулювання ефективної |
|------------------------|--|

| | |
|--|--|
| | <p>трудової діяльності працюючих, формування та розвиток соціально-трудова відносин. Опанування основних тем дисципліни дозволяє сформувати компетенції, необхідні для практичної реалізації резервів підвищення ефективності праці з метою забезпечення прогресивного розвитку соціально-трудова відносин та економічної ефективності.</p> |
| Мета дисципліни | <p>глибоке вивчення теоретико-методичних та соціально-економічних питань трудових відносин у суспільстві, вирішення проблеми щодо підвищення ефективності праці та подолання соціальної напруги на всіх рівнях. Досягнення поставленої мети відбувається на основі формування певного досвіду у вирішенні теоретичних та практичних проблем ефективності використання робочої сили, забезпечення створення сприятливих умов праці, збагачення змісту та розвиток творчого характеру праці, зростання продуктивності праці, всебічний розвиток людини та підвищення ефективності суспільного виробництва</p> |
| Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна | <p>ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.</p> <p>СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.</p> <p>СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.</p> |
| Результати навчання | <p>ПРН1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, наукової спільноти, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу</p> <p>ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.</p> |
| Обсяг дисципліни | <p>Загальний обсяг дисципліни: 4 кредитів ЄКТС 120 годин. Для денної форми навчання: лекції – 30 годин, практичні заняття – 24 години, самостійна робота – 66 годин.</p> |
| Форма підсумкового контролю | <p>Екзамен. Види занять: лекції, практичні заняття.</p> <p>Методи навчання: інноваційні (робота в малих групах, навчальна дискусія, презентація) та традиційні (пояснювально-ілюстративний, проблемного викладання матеріалу, дослідницький, тестування, підготовка доповідей).</p> |
| Терміни викладання дисципліни | <p>Дисципліна викладається на 2 курсі у 2 –му семестрі (1–18 тижні)</p> |

Програма дисципліни

| | |
|---------------|---|
| Тема 1 | <p>Праця як сфера життєдіяльності та важливий фактор виробництва. Сутність категорії «праця» та її соціально-економічні характеристики. Особливості праці. Функції праці. Роль праці у розвитку людини. Визначення значення праці в житті людини і суспільства. Характер та види праці. Соціальний та структурний характер праці. Класифікація видів праці.</p> |
| Тема 2 | <p>Населення та трудові ресурси суспільства. Населення як суб'єкт соціально-економічних відносин. Соціально-економічні категорії, що характеризують людські ресурси: населення, економічно активне населення, трудові ресурси, трудовий потенціал. Характеристика демографічних процесів. Ознаки демографічної кризи в Україні. Показники руху населення. Природний рух населення. Загальний коефіцієнт народжуваності. Загальний коефіцієнт смертності. Міграційний рух. Соціальний рух. Економічний рух. Трудові ресурси та їх соціально-економічна характеристика. Характеристика економічно активного та економічно неактивного населення. Трудовий потенціал та трудові ресурси підприємства. Основні фази відтворення трудових ресурсів. Професійна орієнтація. Структура трудового потенціалу. Негативні наслідки міграції для розвитку трудового потенціалу. Проблеми формування та функціонування трудового потенціалу за сучасних умов. Стратегічні завдання збереження і розвитку трудового потенціалу України.</p> |
| Тема 3 | <p>Система соціально-трудова відносин Сутність соціально-трудова відносин. Аналіз факторів, що впливають на стан трудових відносин. Визначення необхідності реформування систем соціально-трудова відносин в Україні та виділення її основних принципів. Економічна характеристика сторін соціально-трудова відносин. Характеристика основних сторін соціально-трудова відносин: наймані працівники, роботодавці й держава. Роль держави в соціально-трудова відносинах. Групи суб'єктів соціально-трудова відносин. Предмет соціально-трудова відносин. Рівні соціально-трудова відносин. Принципи та типи соціально-трудова відносин. Патерналізм. Соціальне партнерство. Солідарність, субсидіарність, конфлікт, дискримінація.</p> |
| Тема 4 | <p>Соціальне партнерство Економічна сутність соціального партнерства. Тристороння основа соціального партнерства. Функції системи соціального партнерства. Принцип співробітництва як основа соціального партнерства. Основні задачі соціального партнерства. Форми та принципи соціального партнерства. Профспілки. Загальні та специфічні принципи організації роботи партнерів. Завдання та моделі соціального партнерства. Трипартизм. Біпартизм. Держава в системі соціально-трудова відносин. Індикатори розвитку соціального партнерства в Україні.</p> |
| Тема 5 | <p>Ринок праці як соціально-економічне явище Поняття ринку праці та його елементи. Особливості ринку праці. Попит та пропозиція на робочу силу. Ціноутворення на ринку праці. Основні функції ринку праці. Кон'юнктура ринку праці. Безробіття. Структура та типи ринків праці. Японська, американська та шведська модель ринку праці. Сегментація ринку праці. Сучасний стан і регулювання ринку праці в Україні.</p> |
| Тема 6 | <p>Система зайнятості населення та безробіття Сутність, форми та види зайнятості. Безробіття як соціально-економічне явище. Види та форми безробіття. Показники зайнятості та безробіття населення. Державне регулювання зайнятості населення України. Соціальний захист населення від безробіття. Світові, національні та регіональні особливості зайнятості та безробіття</p> |

| | |
|----------------|---|
| Тема 7 | <p>Ефективність та продуктивність праці</p> <p>Поняття ефективності праці. Продуктивність та рентабельність праці як основні показники її ефективності. Значення зростання продуктивності праці в економіці країни. Суспільно-нормальна інтенсивність праці. Показники та методи вимірювання продуктивності праці. Виробіток. Трудомісткість: методи розрахунку та класифікації. Соціально-економічне значення підвищення продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники продуктивності праці. Фактори продуктивності праці їх економічна суть та види. Чинники та умови підвищення продуктивності праці. Показники виміру матеріально-технічних факторів та їх вплив на продуктивність праці. Суть і значення резервів зростання продуктивності праці. Абсолютні та відносні показники оцінки використання резервів. Програми управління продуктивністю праці.</p> |
| Тема 8 | <p>Організація та нормування праці</p> <p>Суть, зміст і завдання організації праці. Складові організації праці. Режим праці. Класифікація робочих місць, їх організація, планування і обслуговування. Форми розподілу та кооперація праці на підприємстві. Види праці. Сутність нормування праці та його значення. Об'єкти нормування праці. Нормування робочого часу. Нормативи і норми праці. Методи встановлення норм. Заходи поліпшення нормування праці. Виробнича операція як об'єкт нормування праці. Структура робочого дня виконавця. Методи вивчення затрат робочого часу. Поняття про нормативи праці, вимоги до них. Види норм праці, їх розрахунок. Методи нормування праці.</p> |
| Тема 9 | <p>Політика доходів та оплати праці</p> <p>Сутність вартості робочої сили та її структура. Доходи населення та джерела їх формування. Бідність. Прожитковий мінімум. Оплата праці. Форми та системи оплати праці. Сутність та структура заробітної плати як соціально-економічної категорії. Функції заробітної плати. Принципи та елементи організації заробітної плати. Державне регулювання оплати праці. Колективні системи оплати праці. Договірне регулювання оплати праці. Тарифна система оплати праці та її елементи. Призначення і склад тарифної системи. Тарифно-кваліфікаційні довідники, їх призначення, структура, зміст. Тарифні ставки, їх економічне значення, види. Оплата праці керівників, спеціалістів та службовців. Шляхи удосконалення тарифної системи оплати праці. Організація преміювання працівників. Види преміювання.</p> |
| Тема 10 | <p>Планування, аналіз, звітність і аудит у сфері праці</p> <p>Сутність планування праці та його вплив на діяльність суб'єктів господарювання. Планування чисельності й складу персоналу. Планування соціального розвитку трудових колективів. Основні завдання аналізу продуктивності праці. Види планів з праці. Методи планування трудових показників. Планування та аналіз заробітної плати. Види звітності. Аналіз, звітність та аудит в сфері труда. Основні задачі аналізу звітності та виконання аудиторської перевірки. Основні показники звітності та аудиту у сфері праці.</p> |
| Тема 11 | <p>Моніторинг та регулювання соціально-трудової сфери</p> <p>Сутність і завдання моніторингу соціально-трудової сфери. Джерела інформації про зайнятість і соціально-трудові відносини. Нормативно-правова та інформаційна база проведення моніторингу соціально-трудової сфери. Підготовка до проведення моніторингу соціально-трудової сфери. Основні напрями та блоки моніторингу соціально-трудової сфери. Роль державної служби зайнятості у регулюванні ринку праці. Призначення державних, територіальних і базових програм зайнятості населення. Заходи щодо реалізації державної політики зайнятості.</p> |
| Тема 12 | <p>Міжнародна організація праці та її роль у розвитку соціально-трудових відносин</p> <p>Міжнародний досвід регулювання соціально-трудових відносин. Історія становлення та розвитку МОП. Цілі та завдання МОП.</p> |

Пріоритетні напрями діяльності МОП. Організаційна структура МОП. Нормотворча діяльність МОП. Міжнародний кодекс праці. Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці, їх характеристика.

Список рекомендованих джерел

1. Азаренкова Г. М., Борисенко І. І., Головка О. Г. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник. Львів: Новий Світ, 2020. 343 с
2. Гринкевич С.С. Розвиток трудового потенціалу України в умовах формування інформаційного суспільства : моногр. Львів. : Вид-во Львівської комерційної академії, 2012. 355 с
3. Економіка праці : навчальний посібник. За заг. ред. Г. В. Назарової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 330 с.
4. Ільїн Л.М., Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Підручник. Київ: Київський університет імені Б. Грінченка. 2020. 941 с.
5. Кодекс законів про працю України: Закон № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
6. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. для вищ. навч. закл. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів: Новий Світ, 2018. 424 с.
7. Юрченко О.А., Свирида О.А. Формування системи оплати праці на підприємстві. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2023. № 1-2. С. 60–67.

Інформація про консультації

Щопонеділка у серпні-листопаді 2024 року з 09⁰⁰ до 11⁰⁰ год., ауд. 231/К – доц. Ю.Ю. Точиліна

Загальна схема оцінювання

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Шкала ЄКТС | Оцінка за національною шкалою | | Нарахування балів | Бали нараховуються таким чином: <i>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою і становить: за поточну успішність (участь у практичних заняттях, виконання практичних завдань та контрольних робіт) – до 60 балів, за результати екзамену – до 40 балів.</i> |
|--|------------|-------------------------------|------------|-------------------|---|
| | | для іспиту | для заліку | | |
| 90-100 | A | Відмінно | зараховано | | |
| 82-89 | B | Добре | | | |
| 74-81 | C | | | | |
| 64-73 | D | Задовільно | | | |
| 60-63 | E | | | | |

| | | | | | |
|-------|----|--|---|--|--|
| 35-59 | FX | Незадовільно з можливістю повторного складання | Не зараховано з можливістю повторного складання | | |
| 0-34 | F | Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни | Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни | | |

Політика опанування дисципліни

Відвідування: Здобувачі вищої освіти самостійно планують відвідування лекційних занять, що проводяться в межах дисципліни. Присутність на практичних заняттях та контрольних заходах (екзамен/залік) є обов'язковою. При проведенні занять в онлайн режимі, присутність здобувача враховується у разі відкритого вікна.

Дотримання принципів академічної доброчесності: Підготовка усіх завдань, письмових робіт і т. ін., що виконуються в межах дисципліни, здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, на засадах академічної доброчесності. Викладач має право для перевірки робіт застосовувати програму **Unicheck**.

Умови зарахування пропущених занять: Студент, який пропустив заняття, самостійно вивчає матеріал, за наведеними в силабусі літературними джерелами, виконує розв'язок задач та надає викладачеві в час, відведений для консультацій.

Інші умови: Навчально-методичні матеріали дисципліни розміщені на платформі Moodle, за посиланням <https://e-learning.suitt.edu.ua/>